

Príloha č. 2

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA/PROGRAM ROZVOJA O SPOLOČNÝ PROGRAM ROZVOJA OBCÍ

Miestna akčná skupina Stará Čierna voda (MAS SČv)

Analytická časť

Všeobecná charakteristika územia

Miestna akčná skupina Stará Čierna voda sa rozprestiera na Podunajskej nížine, v Trnavskom samosprávnom kraji. Územie MAS tvorí osem obcí s rozlohou 161,091 km², z toho sedem obcí je z okresu Galanta a jedna obec z okresu Dunajská Streda. Okresné mestá od obcí MAS sú vo vzdialenosti 10-20 km. Územie MAS patrí medzi vidiecke územie, keďže hustota osídlenia je 92,11 obyvateľov na km². Na území žije 17 000 obyvateľov.

Z hľadiska polohy a lokalizácie, medzi výhody územia MAS patrí:

- blízkosť veľkých miest (Galanta, Dunajská Streda, Šaľa, Sereď, Trnava, Nitra a Bratislava)
- dobrá dopravná dostupnosť do okolitých miest a obcí
- veľké firmy na okolí (Samsung a Jasplastik v Galante, Peugeot-Citröen v Trnave, Volkswagen v Bratislave, atď.), ktoré predstavujú výhodu z hľadiska riešenia zamestnanosti
- veľmi úrodná pôda (BPEJ je od 1 do 3) na väčšine územia MAS
- prírodné danosti územia – potoky Stará Čierna voda, Salibský Dudváh, Derňa, Šárd, rieka Malý Dunaj
- veľké zásoby termálnej vody – príkladom je Termálne kúpalisko Horné Saliby
- rozvinuté poľnohospodárstvo, prítomnosť kvalifikovaných odborníkov

Nevýhodou územia je veľký podiel veľkoplošného poľnohospodárstva a nedostatok menších producentov. V obciach často chýbajú komerčné služby, ktoré obyvatelia sú nútení vyhľadávať v mestách. Chýbajúce služby sú aj brzdou rozvoja cestovného ruchu. Malý je podiel aj malých a stredných podnikateľov a preto väčšina obyvateľov dochádza pracovať do veľkých firiem okolitých miest. Veľkú premávku cez obce MAS kvôli blízkosti veľkých miest a firiem. Na druhej strane práve táto skutočnosť má v podstatnej miere vplyv na pracovné príležitosti, čo sa odzrkadľuje na priemernej nezamestnanosti na území MAS (7,89% za okresy Galanta a Dunajská Streda).

Doterajší rozvoj územia

Územie bolo vždy významnou poľnohospodárskou oblasťou. V prvej polovici 20. storočia na surovinovú bázu boli vytvorené spracovateľské kapacity, ktoré však počas socializmu zanikli a miestni obyvatelia za prácou dochádzali do miest. Okrem poľnohospodárskej prvovýroby sa na území nachádzajú aj kapacity cestovného ruchu s niekoľko desaťročnou tradíciou.

Najvýznamnejšie potenciály z hľadiska rozvoja cestovného ruchu:

- *Vodná turistika* - vodní turisti najviac využívajú Malý Dunaj na splav (v blízkosti obcí Tomášikovo, Jahodná a Trstice). Potenciál má aj rieka Stará Čierna voda. V blízkosti sa nachádza Klátovské rameno a Váh.
- *Jazdectvo* - jazda na koni patrí v regióne medzi odvetvia, ktoré sa tu postupne udomácňujú. Služby ponúkajú Občianske združenie hornosalibských koniarov – NYERGES v Horných Salibách, Big Family Ranč v Tomášikove a Czajlik Ranch blízko Jahodnej.
- *Gastronómia a tradície* - obce sú charakteristické rôznymi gastronomickými špecialitami a tradíciami, k dispozícii sú aj dobré reštaurácie – Penzión Vén Diófa vo Vozokanoch, Reštaurácia a penzión Alba Régia v Jahodnej, Penzión Komlós v Horných Salibách, Reštaurácia Mona v Dolných Salibách. Festivaly regionálneho významu súusporiadané v Dolných Salibách, Horných Salibách, Jahodnej a Kráľovom Brode.
- *Pamätihodnosti a kultúrne pamiatky v regióne* - Kaštieľ Eszterházyovcov a Vodný kolový mlyn Maticza v Tomášikove, Muzeálny mlyn v Dolných Salibách.
- *Relaxačné a športovo-rekreačné zariadenia* – Termálne kúpalisko Horné Saliby

Zvláštnosti, špecifiká a charakteristické črty

V minulosti dôležitým zdrojom príjmov obyvateľov v regióne bolo mlynárstvo a rybolov, čo dokumentujú aj zachované kultúrne a historické pamiatky. Typické črty mlynárstva ešte existujú pri dvoch vodných mlynoch na Malom Dunaji pri Tomášikove a Jahodnej. Na Malom Dunaji a Dudváhu bol rozšírený rybolov, ktorý v 30.-tych rokoch minulého storočia ako odvetvie zanikol. Typickú črtu rybárstva a význam vody na území MAS môžeme sledovať aj v piatich erboch obcí (Dolné Saliby, Tomášikovo, Vozokany, Jahodná a Dolný Chotár). Veľký význam už od minulosti sa kladie aj rozvoju poľnohospodárstva vďaka kvalitnej ornej pôde, ktorá je vo väčšine zaradené do I. BPEJ. Práve tieto 3 prvky – mlynárstvo, rybárstvo a poľnohospodárstvo tvoria charakteristické črty a sú základom pre budovanie identity územia.

V súčasnosti na území MAS Stará Čierna voda pôsobí viac ako 70 registrovaných neziskových organizácií, občianskych združení a neformálnych združení, ktoré v 8 obciach MAS veľmi dobre spolupracujú. Podieľajú sa na organizovaní viac ako 100 kultúrno-spoločenských podujatí ročne, z ktorých cca 20 je považovaných už za tradičných.

Prírodné zdroje, pôdny fond, lesné a vodné plochy

Územie MAS Stará Čierna voda sa nachádza v strednej a južnej časti Podunajskej nížiny, v najteplejšej a najproduktívnejšej poľnohospodárskej oblasti Slovenskej republiky. Územie s rozlohou 16 109,1 ha má nížinný charakter s vysokým podielom ornej pôdy, avšak s minimálnou lesnatosťou a výmerou vodných plôch a nízkym zastúpením chránených území. Územie ponúka veľa prírodných daností, ktoré sú rozhodujúcim faktorom pri rozvoji obcí MAS.

Tabuľka : Prírodné hodnoty na území MAS Stará Čierna voda

Názov	Lokalita, kde sa nachádza	Názov
Chránené územia	Obec Tomášikovo	Chránený areál "Tomášikovský park", prírodná pamiatka "Tomášikovský presyp"
Chránený strom	Obec Dolné Saliby	2 ovocné stromy hruška
	Obec Vozokany	Gaštan
Archeolog. Náleziská	Obec Vozokany	Pieskové duny
Vodné plochy	Obec Dolné Saliby	Rybník Kandia
	Obec Horné Saliby	3 umelo vytvorené jazerá
	Obec Jahodná	Rybník Biffar

	Obec Tomášikovo	Štrkovisko Kányás
Potoky a rieky	Obec Tomášikovo, Jahodná, Trstice a Dolný Chotár	Malý Dunaj
	Obec Horné Saliby a Dolné Saliby	Salibský Dudváh a Šárd
	Obec Vozokany, Tomášikovo, Horné Saliby, Dolné Saliby, Kráľov Brod a Dolný Chotár	Stará Čierna voda
	Obec Dolné Saliby	Derňa

Zdroj: obecné úrady

Pôdny fond

Charakteristickou črtou územia MAS Stará Čierna voda sú vhodné pôdne a klimatické podmienky pre poľnohospodársku činnosť. Prevažujú černoze kultizemné karbonátové a pri riekach fluvizemné kultizemné karbonátové. Pôdno-ekologickým podmienkam zodpovedá i štruktúra osevných plôch, nakoľko územie patrí do kukuričnej oblasti a charakterizuje ho predovšetkým poľnohospodárska výroba. Pestuje sa pšenica, jačmeňa, kukurice na zrnno, repka a slnečnica. Okrem toho sa pestujú aj silážne plodiny, ako napr. lucerna a kukurica, ale len na územiach obcí, kde ešte existuje živočíšna výroba (napr. obce Dolné Saliby, Horné Saliby – časť Hrušov, Jahodná, Kráľov Brod a Trstice). Plochy ornej pôdy sú obhospodarované v podobe veľkoplošných honov bez nelesnej stromovej a krovinovej vegetácie a trvalých trávnych porastov. Trvalé trávne porasty sa vyskytujú len na brehoch tokov, lemujúce brehy potokov a sú značne ovplyvnené ľudskou činnosťou.

Z celkového pôdneho fondu poľnohospodárska pôda tvorí 84% a nepoľnohospodárska pôda 16%. Poľnohospodársku pôdu tvorí až 95% ornej pôdy a 5% trvalých kultúr – vinica, záhrada a ovocný sad. Z nepoľnohospodárskej pôdy 33% zaberá lesná plocha, 37% zastavaná plocha a nádvorie, 17% vodná plocha a 13% ostatná plocha.

Lesné plochy, dreviny a vodné plochy

Lesy predstavujú len 5,4% katastra, tzn. lesnatosť územia je minimálna. Celková výmera lesných pozemkov je 862,9 ha, pričom najväčšie rozlohy sa nachádzajú na územiach obcí Jahodná (215,2 ha), Horné Saliby (190,6 ha), Tomášikovo (133,9 ha), Vozokany (132,1 ha) a Dolný Chotár (129,3 ha). Naopak na územiach obcí Dolné Saliby (29,5 ha), Kráľov Brod (21,9 ha) a Trstice (10,4 ha) výmera lesnej plochy je takmer nulová. Lesný fond tvoria

ochranné lesné pásy (tzv. vetrolamy) vysadené zo šľachteného topola, v menšej miere z agáta bieleho, len pri Tomášikove sa nachádza les borovice čiernej.

Vodné plochy s celkovou rozlohou 452,6 ha tvoria len 2,8% celého katastra. Najväčší vodný tok územia MAS je Malý Dunaj, ktorý lemuje z južnej strany obce Jahodná, Tomášikovo a Trstice. Cez katastre obcí Vozokany, Tomášikovo, Kráľov Brod, Horné Saliby, Dolné Saliby, Dolný Chotár a Jahodná meandruje tok Starej Čiernej vody, ktorý žiaľ bol vodohospodárskymi zásahmi značne devastovaný a koryto je na mnohých miestach na pokraji zanesenia. Umelé koryto Čiernej vody ústí do Malého Dunaja pri Tomášikove, Stará Čierna voda pri Dolnom Chotári. V severnej časti územia, v katastroch obcí Horné a Dolné Saliby tečie potok Salibský Dudváh, ktorý pri obci Kráľov Brod ústí do Starej Čiernej vody. V tejto časti sa nachádza aj potok Šard, ktorý ústí do Salibského Dudváhu medzi obcami Horné a Dolné Saliby. Z vodných plôch je najväčšie štrkovisko Kányás (4 ha) v Tomášikove v blízkosti Malého Dunaja. Okrem toho v Dolných Salibách existuje jazero Kandia (3 ha), v Horných Salibách Dögös (1 ha) a v Jahodnej rybník Biffar (7,5 ha).

Regionálny územný systém ekologickej stability (RÚSES)

V rámci RÚSES (Regionálny územný systém ekologickej stability) na území MAS Stará Čierna voda sa nachádzajú nasledovné nadregionálne a regionálne biocentrá a biokoridory:

- Biocentrá regionálneho významu Tomášikovský presyp, Mŕtve ramená Čiernej vody, Meandre Čiernej vody, Hrušovský les.
- Biokoridor nadregionálneho významu: Malý Dunaj
- Biokoridory regionálneho významu: Čierna Voda, Suchý potok, Dudváh, Šard, Salibský Dudváh a Derňa.

Chránené oblasti

Na území MAS sa nachádzajú len 2 chránené územia v zmysle zákona č. 543/2003 Z. z. o ochrane prírody a krajiny, a to:

- **Tomášikovský presyp (evidenčné číslo: 171)** – výmera chráneného územia je 9 875 m². Prírodná pamiatka sa nachádza v k.ú. Tomášikovo a bola vyhlásená za chránenú v roku 1973. Predmetom ochrany je ochrana pieskového presypu, významného z dôvodu zachovania typických spoločenstiev piesko- a suchomilných druhov rastlín a živočíchov na jeho okrajoch.
- **Tomášikovský park (evidenčné číslo: 979)** – výmera chráneného územia je 228 866 m². Chránený areál sa nachádza v k.ú. Tomášikovo a bol vyhlásený za chránený v roku

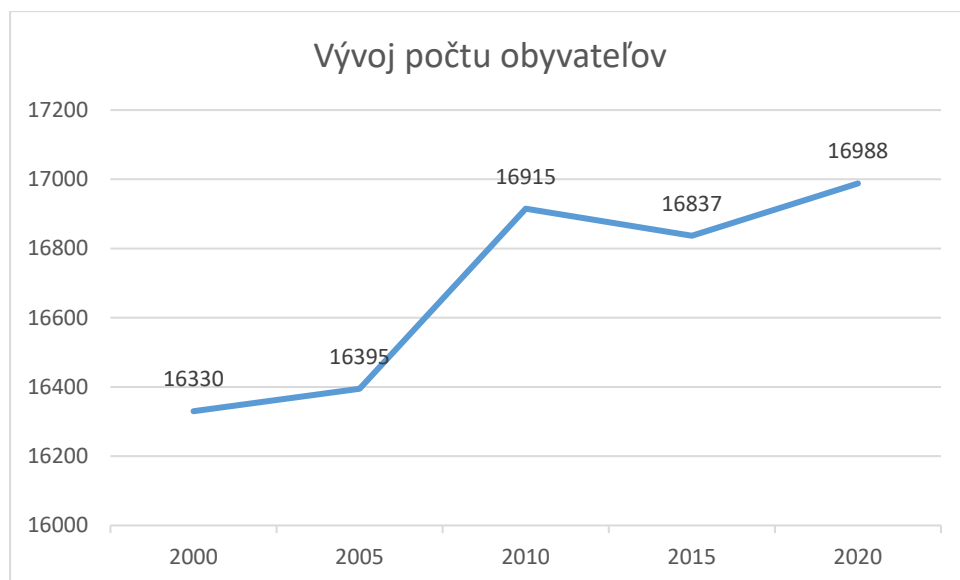
1983. Predmetom ochrany je historický park v obci Tomášikovo - najväčší a najvýznamnejší v okrese Galanta.

Na základe Národného zoznamu chránených vtáčích území a Národného zoznamu území európskeho významu na žiadnu obec MAS sa nevzťahujú normy NATURA 2000.

Demografická situácia

Na základe údajov Štatistického úradu SR vývoj počtu obyvateľov na území MAS Stará Čierna voda od roku 2000 má stúpajúcu tendenciu. Za 20 rokov stúpol počet obyvateľov na území MAS o 658 ľudí. Prírastok vykazuje väčšina obcí (Horné Saliby 121 osôb, Jahodná 248 osôb, Vozokany 63 osôb, Tomášikovo 128 osôb a Trstice 136 osôb). Z hľadiska počtu obyvateľov vykazuje veľké výkyvy Dolný Chotár (medzi 203 a 432) čo je spôsobené dopadmi výstavby nájomných bytov.

Vývoj počtu obyvateľov na území MAS

Zdroj: ŠÚ SR

Index ekonomického zaťaženia

	2000	2005	2010	2015	2020
<i>Horné Saliby</i>	46.2	39.5	38.6	38.4	43.5
<i>Dolné Saliby</i>	60.1	44	39.5	39.1	48.58
<i>Trstice</i>	41.7	37.3	36	35.2	41.8
<i>Kráľov Brod</i>	37.9	37.9	36.4	40	46.8
<i>Vozokany</i>	45.6	47.2	39.1	39	41.8
<i>Dolný Chotár</i>	55.1	58.6	46	35.2	31.6
<i>Tomášikovo</i>	53.6	48.7	46	47.9	43.4

Jahodná	43.7	36.9	36.31	40.61	43.9

Zdroj ŠÚ SR

Index ekonomického zaťaženia v roku 2020

SR	vidiek	TTSK	Okr. DS	Okr. GA
49,02	49,01	47,99	45,7	46,3

Zdroj ŠÚ SR

Index ekonomického zaťaženia vyjadruje počet osôb v predproduktívnom veku (0 – 14 rokov) a poproduktívnom veku (65+ rokov) pripadajúci na 100 osôb v produktívnom veku (15 – 64 rokov) - v roku 2020 v každej obci bol viac ako 40 percent. Index môže byť ovplyvnený aj špecifickými vplyvmi – napr. počet prihlásených obyvateľov v domove dôchodcov.

Môžeme konštatovať, že v 4 obciach zmena indexu za 20 rokov je nižšia ako 10 percent (Horné Saliby, Trstice, Vozokany, Jahodná). V Dolnom Chotári index je ovplyvnený projektom výstavby nízkoštandardných nájomných bytov.

V roku 2020 bo väčšine obcí index bol priaznivejší ako regionálne údaje, to znamená, že na ekonomicky neaktívnych ľudí pripadal viac ekonomicky aktívnych.

Index startnutia

	2000	2005	2010	2015	2020
Horné Saliby	96.6	94.5	100.2	115.4	139.23
Dolné Saliby	135	88.6	104.7	131	164.3
Trstice	51.7	61.5	76.3	103.8	127.5
Kráľov Brod	65	100.6	112.5	150.8	170
Vozokany	76.4	96.7	114.7	115.8	134.3
Dolný Chotár	107.8	108.3	43.7	46.6	57.9
Tomášikovo	55.8	54.6	55.3	67.4	66.9
Jahodná	83.7	98	126.1	128.6	152.8

Zdroj ŠÚ SR

Index starnutia v roku 2020

SR	vidiek	TTSK	Okr. DS	Okr. GA
107,3	91,8	121	114,2	121,3

Zdroj ŠÚ SR

Index starnutia vyjadruje pomer osôb v poproduktívnom veku na 100 osôb 0-14 ročných. Kým v roku 2000 ešte v 7 obciach index bol nižší ako 100 (bolo viac mladých, ako starých) v roku 2020 už tento stav charakterizoval len 2 obce: Tomášikovo a Dolný Chotár. V regionálnom porovnaní roku 2020 index bol vyšší od celoslovenského priemeru, vidieckého priemeru a od priemeru príslušného okresu v 6 obciach.

Prirodený prírastok

	2000	2005	2010	2015	2020
<i>Horné Saliby</i>	-20	-16	-28	-18	-14
<i>Dolné Saliby</i>	9	-6	-14	-7	-21
<i>Trstice</i>	-6	-7	-25	-13	9
<i>Kráľ'ov Brod</i>	1	-3	-6	-9	-9
<i>Vozokany</i>	-5	2	-6	-5	-6
<i>Dolný Chotár</i>	-2	0	-3	0	0
<i>Tomášikovo</i>	8	1	3	5	-7
<i>Jahodná</i>	-1	-2	3	-2	-3
MAS SČv	-16	-31	-76	-49	-51

Zdroj ŠÚ SR

Migračné saldo

	2000	2005	2010	2015	2020
<i>Horné Saliby</i>	28	10	15	73	-6
<i>Dolné Saliby</i>	16	2	-4	17	0
<i>Trstice</i>	-4	26	11	13	12
<i>Kráľ'ov Brod</i>	5	1	18	-7	8
<i>Vozokany</i>	-7	12	30	-11	-7
<i>Dolný Chotár</i>	2	-2	104	-21	-3
<i>Tomášikovo</i>	5	6	-16	4	10
<i>Jahodná</i>	-22	24	-15	7	29
MAS SČv	23	79	143	75	43

Zdroj ŠÚ SR

Celkový prírastok

	2000	2005	2010	2015	2020
<i>Horné Saliby</i>	17	-7	-13	55	-20
<i>Dolné Saliby</i>	28	-4	-13	10	-21
<i>Trstice</i>	-16	18	-14	0	21
<i>Kráľ'ov Brod</i>	3	-2	12	-16	-1
<i>Vozokany</i>	-2	14	24	-16	-13
<i>Dolný Chotár</i>	1	-2	102	-21	-3
<i>Tomášikovo</i>	12	178	-13	9	3

<i>Jahodná</i>	-23	22	-12	5	26
MAS SČv	20	217	73	26	-8

Zdroj: ŠÚ SR

V rámci prirodzeného prírastku medzi narodenými a zosnulými najväčšia strata bola v roku 2010 (-76 ľudí), prirodzený prírastok v sledovaných rokoch ani raz nebol kladný. Z obcí kladné údaje zaznamenal len Tomášikovo. Naopak, migračné saldo (rozdiel medzi prihlásenými a odhlásenými na trvalý pobyt) na úrovni MAS vykazuje kladnú hodnotu. V sledovaných rokoch najviac ľudí sa prisťahovalo v roku 2010 (143 ľudí). Vďaka migrácii celkový prírastok bol zväčša pozitívny - až na rok 2020 (-8).

Národnostné zloženie

%	<i>maďarská</i>	<i>slovenská</i>	<i>rómska</i>	<i>česká</i>	<i>ukrajinská</i>	<i>ruská</i>	<i>vietnam.</i>
<i>Horné Saliby</i>	57,0	37,4		0,3	0,3	0,1	0,5
<i>Dolné Saliby</i>	66,8	30,5	0,1	0,3	0,1		0,1
<i>Trstice</i>	85,6	11,5		0,3			
<i>Kráľov Brod</i>	77,0	21,0		0,1		0,2	
<i>Vozokany</i>	71,9	23,9	0,1	0,5	0,1		
<i>Dolný Chotár</i>	48,8	48,2		0,3	0,3		
<i>Tomášikovo</i>	71,7	18,2	1,2	0,4	0,1		
<i>Jahodná</i>	80,5	16,3	0,2	0,5	0,2		

Zdroj: ŠÚ SR

Z pohľadu národnostného zloženia na základe SODB 2021 prevážna časť obyvateľov patrí k maďarskej národnosti. Štatistika vykazuje nízky podiel rómskej národnosti, podľa odhadov obecných úradov však na území je ich podiel oveľa vyšší.

Náboženské vyznanie

%	<i>Bez vyznania</i>	<i>Rímsko-katolícke</i>	<i>evanjelické</i>	<i>kalvínske</i>	<i>Jehovovi svedkovia</i>	<i>kresťanské zbory</i>
<i>Horné Saliby</i>	26,3	41,6	23,6			
<i>Dolné Saliby</i>	40,2	36,5	16,0	1,2		
<i>Trstice</i>	8,6	85,6		1		
<i>Kráľov Brod</i>	21,6	69,7	4,2	1,4		
<i>Vozokany</i>	19,2	69,9	2,5			
<i>Dolný Chotár</i>	34,4	42,4	8,3		1,4	1,7
<i>Tomášikovo</i>	18,3	68,9	1			
<i>Jahodná</i>	17	75,8		1,5		

Zdroj: ŠÚ SR

Na základe údajov SODB 2021 na území MAS je výrazná prevaha rímsko-katolíkov. Dve obce (Dolné a Horné Saliby) majú výrazný podiel evanjelikov. Náboženské zloženie je tradičné a bolo len čiastočne ovplyvnené výmenou obyvateľstva po 2. svetovej vojne, čo výrazne zmenilo národnostné zloženie obidvoch Salíb. Na území MAS je výrazný podiel obyvateľov bez vyznania – najviac v Dolných Salibách.

Vzdelanostná úroveň

%	<i>základné</i>	<i>učňovské</i>	<i>Stredné s maturitou</i>	<i>Vyššie odborné</i>	<i>VŠ</i>
Horné Saliby	18	28	24	5,8	11,3
Dolné Saliby	22,2	27,2	22,5	5,3	10,6
Trstice	25,4	31,8	19,5	4,5	7,8
Kráľov Brod	23,5	32	22,3	4,6	7,6
Vozokany	22,5	30,3	21,3	5,3	6
Dolný Chotár	28,8	34,6	15,2	4,4	3
Tomášikovo	30,6	24,8	16,4	3,6	6,3
Jahodná	19,2	27,6	22,4	6	10,3

Zdroj: ŠÚ SR

Na základe údajov SODB 2021 vzdelanostná štruktúra odzrkadľuje vidiecky charakter územia MAS. Vysokoškolské vzdelanie má spravidla menej ako 10% obyvateľov obcí. Najpočetnejšiu skupinu tvoria obyvatelia s učňovským vzdelaním (34,6 – 24,8 %).

Bývanie a infraštruktúra domácností

%	<i>Rodinný dom</i>	<i>Bytový dom</i>	<i>Núdzový objekt</i>
Horné Saliby	90,8	5,9	
Dolné Saliby	91,6	5	
Trstice	82,2	14,3	
Kráľov Brod	76,2	22,7	
Vozokany	83,7	11,6	
Dolný Chotár	46,2	50,5	
Tomášikovo	74	21,6	2,4
Jahodná	74,3	13,3	

Zdroj: ŠÚ SR

Na základe údajov, získaných zo SODB 2021, štruktúra bytového fondu odzrkadľuje vidiecky ráz. Výrazná väčšina obyvateľov býva v rodinných domoch. Vďaka vybudovaním obecným nájomným bytom vo všetkých obciach MAS za posledných 10 rokov sa zlepšila situácia v bývaní a zároveň sa zvýšil podiel obyvateľov v bytových domoch.

Technická infraštruktúra

Na území MAS je celkom 105 km cestnej siete. Cez územie nevedie žiadna cesta I. triedy, avšak cesty II. triedy a dokonca cesta III. triedy sú vysoko frekventované vrátane medzinárodnej kamiónovej dopravy. Cez územie MAS prechádzajú nasledovné komunikácie:

- cesta č. II/561 Galanta – Veľký Meder,
- cesta č. II/507 Galanta – Dunajská Streda,
- cesta č. III/5087 Kráľov Brod – Žiharec,
- cesta č. III/56111 Kráľov Brod – Tomášikovo,
- cesta č. III/5074 Horné Saliby – Vozokany,
- cesta č. III/507003 Jahodná – Trhová Hradská.

Cesty II. a III. triedy má v kompetencií VÚC Trnava, tj. opravy, údržby a prípadnú novú výstavbu. Ostatné miestne komunikácie sú v kompetencií alebo vo vlastníctve jednotlivých obcí. Prístup k diaľnici je na križovatke Sereď vo vzdialenosti 20 km.

Na území MAS cyklistická komunikácia existuje medzi obcami Dolné a Horné Saliby a Jahodná a Tomášikovo. Cyklisti predstavujú potencionálne kritický jav z hľadiska plynulosti a bezpečnosti dopravy, preto súčasnosti prebieha príprava projektovej dokumentácie siete cyklotrás MAS.

Osobnú autobusovú dopravu v obciach zabezpečuje SAD a.s. Dunajská Streda. Železničná sieť na území MAS nie je, avšak v okresnom meste Galanta (17 km) sa nachádza prístup k frekventovanej medzinárodnej trase Bratislava - Štúrovo.

Elektrická sieť na území je vybudovaná kompletne a je riešená vzdušným elektrickým vedením so 110 kV sieťou a distribučná sieť je 22 kV. Dodávateľom elektrickej energie je hlavne Západoslovenská energetika a.s.. Vodovodná sieť je vybudovaná taktiež kompletne (celkom 64 319 m). Obce Tomášikovo a Vozokany prevádzkujú samostatné vodné zdroje a vodovody. V ostatných obciach vodovodnú sieť prevádzkuje Západoslovenská vodárenská spoločnosť a.s., OZ Galanta a OZ Dunajská Streda. Voda je dodávaná zo zdroja, ktorý sa nachádza pri obci Jelka, ale sú obyvatelia, ktorí používajú aj vlastné studne. Plynová sieť je vybudovaná v každej obci MAS (celkom 56 250 m), ale nie je vybudovaná úplne, napr. v osadách Slovenské Pole a Máčonáš (patria k obci Kráľov Brod) chýba. Kanalizácia chýba len v Dolnom Chotári. Vo všetkých obciach je zabezpečený zber tuhého komunálneho odpadu (ďalej: TKO) a separovaný zber odpadu. Otázky zberu odpadu ale nie sú celkom riešené, čo zapríčiňuje veľké straty pre obce. Zberný dvor prevádzkujú obce Dolné Saliby, Trstice, Horné Saliby, Tomášikovo a Vozokany. Vo všetkých obciach MAS je vybudovaný verejný rozhlas,

verejné osvetlenie a telefónny rozvod. Internetové pripojenie v domácnostiach a vo verejných budovách je zabezpečené rôznymi poskytovateľmi.

Kultúrne a historické zdroje

História

História osídlenia oblasti Galanty a Dunajskej Stredy je archeologicky doložená už od neolitu. Po rozpade Veľkomoravskej ríše uhorské kmene postupne osídlili celé územie regiónu. Od prelomu 9. a 10. storočia tu pôvodné slovanské obyvateľstvo spolunažívalo s prisťahovanými príslušníkmi staro maďarských kmeňov. Po vzniku uhorského štátu sa Žitný ostrov (Dunajskostredská oblasť) a Matúšova zem (Mátyusföld) t.j. Galantská oblasť stalo jeho súčasťou. Vpád Tatárov, neskoršie Turkov hlboko zasiahol do pokojného vývinu tohto územia. Po zániku Uhorska ako samostatného štátu sa územie pripojilo najskôr k Habsburskej, neskoršie k Rakúsko – Uhorskej monarchii. Po vzniku Československej republiky v roku 1918 sa tento región stáva súčasťou tohto nového štátu a od roku 1993 je súčasťou Slovenskej republiky. Najstaršou obcou územia MAS je obec Horné Saliby, jej prvý písomný doklad sa datuje rokom 1158.

Kultúrne a historické pamiatky na území MAS

Na území MAS sa nachádza viac ako 50 kultúrnych a historických pamiatok, predovšetkým pamiatky sakrálnej architektúry, kaštieľ, vodné mlyny, atď.. Spomedzi kultúrnych a historických pamiatok dve sú veľmi významné, a to Kaštieľ Eszterházyovcov a Vodný kolový mlyn Maticza v Tomášikove. Takmer celý deň sú neobmedzene prístupné sochy, významné hroby, pomníky, božie muky, pamätne miesta, technické pamiatky, ale napríklad kostoly sú otvorené len v čase konania bohoslužieb, a preto sú v inom čase prakticky neprístupné. Najviac kultúrnych pamiatok, ktoré sú zaregistrované aj do Ústredného zoznamu pamiatkového fondu (ďalej: ÚZPF) sa nachádza v obci Tomášikovo (4) a Jahodná (3). Celkovo na území MAS sa nachádza 10 hnutelných a nehnuteľných kultúrnych pamiatok zapísaných do ÚZPF.

Kultúrne a historické pamiatky jednotlivých obcí MAS:

➤ **Obec Dolné Saliby**

- *Rímskokatolícky Kostol sv. Jána Krstiteľa*
- *Evanjelický kostol*
- *Budova mlyna* -mlyn dal postaviť v r. 1921 - 1922 miestny gazda Karol Kajos

- **Významné sochy** na území obce: „socha sv. Vendelína“, „Pamätníky I. a II. svetovej vojny“, „Miléniový pamätník“, „Pamätná tabuľa príchodu Slovákov“, „Pamätná tabuľa vysídlenia Maďarov“, „Pamätná tabuľa oslobodenia obce“.
- **Obec Horné Saliby**
  - *Rímskokatolícky kostol sv. Vavrinca Diakona*
  - *Evanjelický kostol*
  - **Významné sochy** na území obce: „Starý ústredný kríž“, „Nový ústredný kríž v cintoríne“, „socha sv. Floriána“, „Trojičný stĺp“, „Prícestný kríž“, „Drevená vyrezávaná kopija“,
  - *Významným hrobom je krypta Eszterházyovcov.*
- **Obec Kráľov Brod**
  - *Rímskokatolícky Kostol sv. Imricha*
  - *Božie muky Panny Márie*
  - **Významné sochy** na území obce: „socha sv. Michala“, „Socha sv. Vendelína“, „socha Svätej Trojice“ a „Prícestný kríž Éráz“, „Pamätný stĺp“
- **Obec Tomášikovo**
  - **Kaštieľ** postavili v 17. storočí **Eszterházyovci**.
  - *Vodný kolový mlyn Maticza* stojí na ľavom brehu Malého Dunaja, asi 2 km od Tomášikova. Postavil ho v roku 1893 Ján Maticza.
  - *Rímskokatolícky kostol Najsvätejšej Trojice*
  - *Lurdská jaskyňa* v cintoríne z roku 1901 je navštevovaná množstvom pútnikov.
  - **Významné sochy** na území obce: „Súsošie Najsvätejšej Trojice“, „socha sv. Vendelína“, „sv. Floriána“ a „sv. Jána Nepomuckého“, „Kalvária a Pamätník obetiam II. sv. vojny“.
- **Obec Vozokany**
  - Barokový *Rímskokatolícky kostol Navštívenia Panny Márie* bol postavený v roku 1718 ako väčšia kaplnka za podpory vtedajšieho zemepána grófa Ferenca Eszterházyho a zemana Jánoša Urbána.
  - *Kúria rodiny Kofrányiovcov*
  - *Kaplnka sv. Jána Nepomuckého*
  - **Významné sochy** na území obce: „Socha sv. Vendelína“ je na konci obce smerom na Tomášikovo. „Socha sv. Jána Nepomuckého“ sa nachádza pri moste. „Socha sv. Floriána“ je v parku pred kostolom. „Súsošie svätej Rodiny“ sa nachádza pred kostolom a „Veľký kríž“ je pred Reštauráciou Queen.

- *Pamätné miesta*

➤ **Obec Jahodná**

- *Rímskokatolícky kostol* dal v r. 1747 postaviť Károly Eszterházy, arcibiskup z maďarského Egeru.
- *socha Pieta – Matka Bolestivá* z prvej polovice 19. storočia.
- *kúria*.
- *kaplnka Sv. Jána Nepomuckého*,
- *Významné sochy* na území obce: „*socha sv. Krištofa*“, „*socha sv. Jána Nepomuckého*“, „*socha Sv. Vendelína*“, „*socha Sv. Trojice*“,
- Ako technická pamiatka sa teda zachoval len *mlyn Istvána Nagya*.

➤ **Obec Trstice**

- *Rímskokatolícky kostol sv. Štefana kráľ* bol postavený v rokoch 1903-1904
- Najstaršia socha v obci je socha *sv. Jána Nepomuckého*, ktorá bola postavená v polovici 18. storočia.
- *Kaplnka Panny Márie*
- *Významné sochy* na území obce: „*socha sv. Vendelína*“, „*socha sv. Trojice*“, „*socha Flóriána*“, „*socha Svätej Alžbety*“, „*Pomník hrdinov*“

Výpis z Ústredného zoznamu pamiatkového fondu o hnutel'ných a nehnuteľných kultúrnych pamiatok

Obec	Názov pamiatkového objektu	Miesto existencie kultúrnej pamiatky	Vznik	Popis stavu	Vlastníctvo kultúrnej pamiatky	Charakter kultúrnej pamiatky
Jahodná	MLYN,PÍLA A ELEKTRÁREŇ - Vodný mlyn Jahodná	Pri Malom Dunaji	Okolo r.1920	vyhovujúci	Spoločnosť s ručením obmedzeným	Nehnutel'ná národná kultúrna pamiatka
Kráľov Brod	Socha na stĺpe sv.Michal	Pred rímskokatolíckou farou	pol.18.st.	narušený	Vlastníctvo cirkvi a cirk. organizácií	
Tomášikovo	MLYN VODNÝ - kolový vodný mlyn	Na brehu Malého Dunaja	19.st.	dobrý	vyšší územný celok	
Tomášikovo	KAŠTIEĽ S AREÁLOM - kaštieľ	st.súp.č.47	2.pol.18.st.	narušený	Rozpočtová organizácia	
Tomášikovo	KAŠTIEĽ S AREÁLOM - sýpka	Pri kaštieli	2.pol.18.st.	narušený	Samospráva miest a obcí	

Tomášikovo	KAŠTIEĽ S AREÁLOM - park	Pri kaštieli	18.st.	narušený	Samospráva miest a obcí	
Jahodná	Kazateľnica	V kostole sv. Petra a Pavla				Hnuteľná národná kultúrna pamiatka
Jahodná	Plastika	V kostole sv. Petra a Pavla				
Vozokany	Organ	V kostole Panny Márie				
Vozokany	Liturgický premet	V kostole Panny Márie				

Zdroj: Pamiatkový úrad Slovenskej republiky

Všetky obce územia MAS usporadúvajú v letných mesiacoch rôzne podujatia, obecné dni, na ktorých sa prezentujú miestne umelecké súbory, konajú sa súťaže vo varení, resp. športové hry pre deti a rodičov. Ďalej usporadúvajú športové turnaje (futbal) a spoločenské podujatia viažuce sa k rôznym významným dňom a jubileám. V obciach MAS cez letné mesiace sa realizuje viac ako 20 tradičných kultúrno-spoločenských podujatí. Jedná sa o nasledovné podujatia:

- *Obec Horné Saliby*: Majáles – máj, Záprahové preteky - máj, Tábor ľudových remesiel – júl, Konský jarmok – august, Slávnosti vinobrania – september
- *Obec Dolné Saliby*: Dolnosalibská jurta kultúrny festival a letná univerzita – jún, – Pieckový festival - august
- *Obec Kráľov Brod*: RévFeszt – júl, Jablkový a kačací festival – október, Rodinný deň – júl, Remeselnícky tábor – júl, Obecné hody – november, Deň pecí - jún
- *Obec Vozokany*: Športová súťaž – júl, Obecné hody – júl, RETRO-GASTRO FEST – august
- *Obec Tomášikovo*: Obecné hody – jún, Deň obce – júl, Rozlúčka s letom – august, Púť na deň Panny Márie – september, Farmárske trhy, CASTELLUM FEST – júl, august
- *Obec Jahodná*: Jahodový festival – jún, Obecné hody – jún, Festival kotlíkových špecialít – august, Beh za mier – apríl, Rozlúčka s letom – august, Tábor ľudových remesiel – júl, Tábor folklórny (tanečný) – júl
- *Obec Dolný Chotár*: Obecný deň - august
- *Obec Trstice*: Majáles – máj, Deň detí – jún, Rodinný športový deň – jún, Folklórny festival – júl, Retro Festival – júl, Levandulový festival - júl, Letný tábor – júl, Dni Svätého Štefana – august,

Z vyššie uvedených podujatí 3 majú nadregionálny charakter: Konský jarmok v Horných Salibách, Dolnosalibská jurta kultúrny festival a letná univerzita a RévFeszt v Kráľovom Brode. Všetky MVO pôsobiace na území MAS veľmi dobre spolupracujú s vedeniami obcí (sú členmi MAS) a niektoré MVO sú aj členmi verejno-súkromného partnerstva. Ďalej v rámci realizovaného dotazníkového prieskumu respondentmi boli aj vedúci MVO a na verejných stretnutiach sa zúčastnili aj členovia MVO.

Sociálna starostlivosť

Na území fungujú 4 zariadenia sociálnej starostlivosti, kde je zabezpečené ubytovanie, stravovanie a ďalšia sociálna starostlivosť pre postihnutých a starých ľudí, resp. pre postihnuté deti.

Zariadenia sociálnej starostlivosti na území MAS

Názov inštitúcie	Adresa	Poskytnuté služby	Kapacita (počet lôžok)	Využitelnosť (%)
Stredisko Evanjelickej DIAKONIE Domov dôchodcov - Domov sociálnych služieb Horné Saliby	Horné Saliby č. 505, 925 03	Ubytovanie, stravovanie, duchovná, zdravotná, kultúrna a sociálna starostlivosť, pracovná terapia	21	100
Domov dôchodcov Dolné Saliby	Dolné Saliby 786, 925 02	Sociálne služby spojené s ubytovaním a zdravotnou starostlivosťou o dôchodcov	58	100
DSS pre deti a dospelých	Mlynská 240/75, Jahodná, 930 21	Sociálna a zdravotná starostlivosť spojená s ubytovaním pre mentálne postihnuté deti a dospelých, terapie, záujmové krúžky, kultúrne podujatia.	75	100
Zdravotno – sociálne centrum Sv. Alžbety	925 42 Trstice 659	Zariadenie pre seniorov, sociálne služby pre dospelých, denný stacionár, hospic	153	100

Zdroj: obecné úrady

Stredisko Evanjelickej DIAKONIE Domov dôchodcov - Domov sociálnych služieb Horné Saliby

Rozostavanú obecnú budovu plánovaného Domu opatrovateľskej služby v roku 1991 za materiálovú hodnotu odkúpila Evanjelická DIAKONIA s cieľom dostať ju za Domov dôchodcov. Spustenie prevádzky bolo v júni 1996, ako Domov dôchodcov so sídlom v Horných Salibách za pomoci Wurttenberskej a Durínskej cirkvi, Ministerstva kultúry SR, MPSVaR SR, Odboru sociálnych vecí na Krajskom úrade v Trnave a za pomoci ďalších ľudí. Celková kapacita zariadenia je pre 20 klientov s trvalým pobytom a v naliehavých prípadoch dočasným umiestneným ďalších klientov. Klienti môžu bývať v jedno-, dvoj- a trojlôžkových izbách. V kuchyni možno pripraviť až 100 obedov, ktoré môžu byť využívané aj obyvateľmi z obce a zamestnancami miestnych firiem.

Domov dôchodcov Dolné Saliby

Budova Domova dôchodcov (ďalej: DD) bola postavená v roku 1984 a od tej doby sa v nej poskytuje sociálna starostlivosť pre ľudí celého regiónu. Budova pozostáva z dvoch častí. Prvá časť stavby (Pavilón A) je dvojposchodová so sedlovou strechou a druhá časť (Pavilón B) je dvojposchodová s plochou strechou. Maximálna kapacita zariadenia je 58 osôb a vo väčšine využiteľnosť zariadenia je stopercentná. Kapacita zariadenia bola zvýšená zo 42 osôb na 52 v roku 2007 po úplnej rekonštrukcie Pavilónu A. Rekonštrukcia bola finančne podporená z fondu EÚ (Operačný program Základná infraštruktúra) a z rozpočtu Obce Dolné Saliby. V pavilóne „A“ je kuchyňa s jedálňou, čistiareň a práčovňa, 9 ubytovacích buniek (dvojlôžkové), rehabilitačná miestnosť, spoločenské miestnosti, sociálne zariadenia, priestory pre zdravotnícky personál a administratíva. V pavilóne B je osem ubytovacích buniek, izby so spoločnými sociálnymi a hygienickými zariadeniami. Pavilóny sú navzájom spojené s chodbou a výťahom. Služby v DD sú poskytnuté v zmysle schváleného všeobecne záväzného nariadenia obce.

Domov sociálnych služieb pre deti a dospelých v Jahodnej

V roku 2003 realizoval premiestnenie DSS pre deti a dospelých z Topoľníkov do zrekonštruovaného objektu v Jahodnej. V tomto objekte sa získala nová kapacita 6 miest, čím sa utvorili podmienky pre uspokojenie potrieb občanov so zdravotným postihnutím dlhodobo zaradených do poradovníka čakaťov na umiestnenie a pre riešenie situácií, keď si zdravotný stav občana so zdravotným postihnutím vyžadovalo jeho prednostné umiestnenie.

Zdravotno – sociálne centrum Sv. Alžbety v Trsticiach

V roku 2002 bola založená nezisková organizácia TOLERANCIA za účelom poskytovania sociálnej a zdravotnej starostlivosti. Zakladateľmi sú Obec Trstice a **TRST-TRSTICE s.r.o.** Táto organizácia prevádzkuje Zdravotno-sociálne centrum Sv. Alžbety v Trsticiach. V januári 2004 otvorila lôžkové oddelenie s hospicovou starostlivosťou. V novembri 2005 získali licenciu na prevádzkovanie mobilného hospicu a rozšírili služby aj o ADOS (Agentúra domácej ošetrovateľskej starostlivosti). Zariadenie spĺňa všetky stanovené kritériá.

Školstvo

Na území MAS Stará Čierna voda pôsobí 10 predškolských zariadení a 10 základných škôl. Z materských škôl je 7 s vyučovacím jazykom maďarským. V prípade základných škôl je situácia rovnaká, tj. zo všetkých škôl v siedmich sa učí s vyučovacím jazykom maďarským. Materské a základné školy s vyučovacím jazykom slovenským v obciach Dolné Saliby, Horné Saliby a Trstice fungujú. V niektorých obciach MAS materská škola funguje so základnou školou pod jednou zakladateľskou listinou. Na území MAS sa stredná škola nenachádza. Okrem základného vzdelania na jednotlivých základných školách môžu deti po vyučovaní navštevovať aj rôzne záujmové krúžky. Najväčší záujem je o počítačové a jazykové krúžky.

Ekonomické zdroje

Hospodárstvo, podnikateľské subjekty a zamestnanosť

Hospodárstvo MAS charakterizuje prítomnosť miestnych podnikov, živnostníkov a súkromne hospodáriacich roľníkov a silný vplyv stredných a veľkých podnikov v okolitých mestách (Galanta, Dunajská Streda, Šaľa a Bratislava). Najviac ľudí z obcí MAS robí vo firmách Samsung Galanta a Jaspastik Galanta. Podľa skúseností doterajšej činnosti MAS a prípravných aktivít stratégie CLLD na území MAS sa oplatí rozvíjať odvetvia s vyššou pridanou hodnotou alebo také, ktoré ponúkajú prácu pre nižšie kvalifikovanú pracovnú silu.

Okrem migrácie za prácou podiel na zamestnanosti majú aj miestne podniky. V jednotlivých obciach MAS funguje viac ako 25 väčších podnikov. Primárnu sféru na území MAS reprezentuje predovšetkým poľnohospodárstvo, medzi nimi 4 významné poľnohospodárske podniky. V bývalých družstvách manažmenty postupujú rôznymi spôsobmi – racionalizáciou činnosti v celku alebo preložením činnosti do súkromných s.r.o.. Pozorujeme aj nástup súkromných firiem, najväčší je Agrostaar KB s.r.o. (zamestnáva cca 50 ľudí). Komodity, preferované poľnohospodárskymi subjektmi sa oproti predchádzajúcim rokom nezmenili, naďalej prevládajú obilniny, pestovanie nových komodít je raritou (plantáž na pestovanie bazy a višňí v Dolných Salibách). Medzi väčšie poľnohospodárske podniky patrí AGRIMPEX, družstvo v Trsticiach a Poľnohospodárske družstvo Hrušov. Najväčším súkromným roľníkom sú Ondrej Bada z Horných Salíb a František Pónya z Dolných Salíb.

Jednoznačným priemyselným centrom MAS je obec Horné Saliby, kde okrem medzinárodnej firmy EU Poultry sa nachádzajú viaceré malé a stredné podniky textilného a strojárskoho priemyslu a stavebníctva. Okrem toho podiel MSP ešte v Jahodnej a Trsticiach je výrazný, vďaka prítomnosti spracovávanía plastov. Z hľadiska hospodárskych subjektov prevláda drevovýroba, stavebníctvo, výroba plastov a textilná výroba - počas prípravných aktivít väčšinou reagovali na možnosť spolupráce kladne.

Zamestnanosť vo verejnej sfére

Na území MAS je možné zamestnať sa vo verejnom sektore najmä na obecných úradoch, materských a základných školách. Najviac ľudí je zamestnaných v základnej školstve (28%) a na obecných úradoch (30%). Veľa ľudí je zamestnaných aj v Domove dôchodcov Dolné Saliby (34 ľudí) a v Tolerancii Trstice (45 ľudí). Z celkových zamestnaných vo verejnej sfére najviac ľudí robí na Základných školách v Horných Salibách (44 ľudí) a na Obecnom úrade v Horných Salibách (35 ľudí).

Cestovný ruch

Jediná oblasť v rámci podnikateľskej činnosti, o ktorú je výrazný záujem vo všetkých obciach MAS je cestovný ruch. V Jahodnej, Tomášikove vidia príležitosti v Malom Dunaji, v Horných a Dolných Salibách v termálnom kúpalisku, vo Vozokanoch v lepšom uplatnení súčasnej kapacity v pohostinských službách, v Kráľovom Brode v rieke Stará Čierna voda a v Trsticiach vo vidieckom cestovnom ruchu.

Najväčším potenciálom z hľadiska rozvoja cestovného ruchu na území je Termálne kúpalisko Horné Saliby. Ďalšími veľkými potenciálmi pre rozvoj cestovného ruchu a

agroturistiky môžu byť najmä prírodné hodnoty (Malý Dunaj, Stará Čierna voda a miestne vodné plochy), kultúrne a historické pamiatky, tradičné kultúrno-spoločenské podujatia a športovo-rekreačné zariadenia. Charakteristika ďalších existujúcich odvetví CR na území MAS:

- **Vodná turistika** - vodní turisti najviac využívajú meandrujúci Malý Dunaj. Nevyužitú podmienku pre vodných turistov poskytuje aj rieka Stará Čierna voda. V roku 2014 na Malom Dunaji pri Tomášikove a Jahodnej zaviedli splav s plťami.
- **Jazdeckvo** - jazda na koni patrí v regióne medzi mladé športové odvetvia, ktoré sa tu postupne udomácňujú. Služby ponúkajú Big Family Ranch v Tomášikove, Czajlik Ranch pri obci Jahodná a Občianske združenie hornosalibských koniarov - NYERGES.
- **Gastronómia** - obce MAS sú charakterizované rôznymi gastronomickými tradíciami, špecialitami a sú k dispozícii aj dobré reštaurácie. Jedná sa o nasledovné významné gastronomické špeciality obcí:
  - *Obec Horné Saliby* – cukrárske výrobky z dvoch medzinárodne známych cukrárenských dielní, pekárske výrobky a gastronomické špeciality v štyroch reštauráciách, tj. Reštaurácia Komláš, Reštaurácia ZELY, Penzión Anikó a Pizzeria La Perla
  - *Obec Dolné Saliby* – prastaré tradičné jedlá pečené v komunitných peciach a v prenosnej hlinovej peci a produkty vyrobené z bazy jedlej, gastronomické špeciality v Reštaurácii MONA, cukrárske výrobky
  - *Obec Kráľov Brod* – pečené husacie výrobky – Agrostaar s.r.o.,
  - *Obec Vozokany* – medzinárodne významné reštaurácie: Vén Diófa a Queen,
  - *Obec Tomášikovo a Obec Jahodná* – špeciality z rýb Malého Dunaja – Reštaurácia Alba Régia.
  - *Obec Trstice* – prezentácia tradičnej gastronómie Matúšovej zemi – Reštaurácia Malý Dunaj.

Termálne kúpaliská predstavujú najnavštevovanejšiu turistickú atrakciu Južného Slovenska, kde je výrazný podiel aj zahraničnej (hlavne českej) klientely. Preto z hľadiska potenciálu odvetvia je dôležité poznamenať, že aj keď priamo na území MAS sa nachádza len termálne kúpalisko Horné Saliby, v okruhu do 25 km sa vyskytujú 4 ďalšie (Diakovce, Galanta, Sládkovičovo, Dunajská Streda) s ročnou návštevnosťou do 800 tisíc ľudí.

Nezamestnanosť

Miera evidovanej nezamestnanosti na konci novembra 2022 v okrese Galanta bola 3,40% a v okrese Dunajská Streda 3,97%. Zo štatistických údajov vyplýva, že existuje hlavne dlhodobá nezamestnanosť, skupina ľudí, ktorá z nejakých príčin nie je schopná migrovať za prácou. Zamestnanosť do troch mesiacov môžeme považovať za krátkodobú a tvoria ju prevažne ľudia, ktorí práve hľadajú prácu (napr. po ukončení školy). Na základe verejných stretnutí môžeme konštatovať, že najhoršie je situácia v tých skupinách obyvateľstva, ktorí z nejakých príčin nie sú schopní absolvovať niekoľkohodinové cestovanie do práce.

Počet právnických osôb na území MAS

	2021	2015	2010	2005
<i>Horné Saliby</i>	128	78	74	46
<i>Dolné Saliby</i>	54	25	25	15
<i>Trstice</i>	150	106	82	52
<i>Kráľov Brod</i>	33	32	12	8
<i>Vozokany</i>	27	18	21	18
<i>Dolný Chotár</i>	8	7	7	4
<i>Tomášikovo</i>	38	32	27	16
<i>Jahodná</i>	65	35	23	15
<i>Spolu</i>	503	333	271	174

(zdroj ŠÚ SR)

Počet fyzických osôb na území MAS

	2021	2015	2010	2005
<i>Horné Saliby</i>	373	220	292	253
<i>Dolné Saliby</i>	154	155	204	182
<i>Trstice</i>	439	489	573	489
<i>Kráľov Brod</i>	70	92	110	78
<i>Vozokany</i>	93	94	109	98
<i>Dolný Chotár</i>	29	33	34	19
<i>Tomášikovo</i>	147	150	161	136
<i>Jahodná</i>	119	124	154	123
<i>Spolu</i>	1424	1357	1637	1378

(zdroj ŠÚ SR)